

# VWA Consumentenmonitor 2004

Onderzoek naar het vertrouwen van de consument in de veiligheid van  
voedingsmiddelen

Drs. J. de Jonge (WUR)

Dr. H.P.J.M. Noteborn (VWA)

Prof. Dr. E.G. Schouten (VWA)

Drs. J. Timmers (VWA)

Den Haag, juli 2005



## Voorwoord

De Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) heeft zich tot doel gesteld om zichtbare risicoreductie te bereiken. Werken aan een zichtbare risicoreductie betekent het reduceren van bestaande risico's en het versterken van het consumentenvertrouwen in de voedselveiligheid: vertrouwen op hoog niveau houden en zorgen verminderen. Daarbij waakt de VWA over de veiligheid in de hele voedselketen: van grondstof tot eindproduct. Dit komt echter niet alleen tot uiting in objectieve getallen over het aantal verontreinigde voedingsmiddelen, voedselinfecties en/of overtredingen van de Warenwet. Het betreft ook de vraag in hoeverre consumenten ervaren dat zij minder aan risico's zijn blootgesteld. Vandaar dat de VWA in samenwerking met Wageningen Universiteit & Researchcentrum (WUR) periodiek meet hoe de consument de veiligheid van voedingsmiddelen ervaart.

Deze rapportage geeft een reëel beeld van het vertrouwen van consumenten in de veiligheid van voedingsmiddelen in het jaar 2004. Net als in 2003 zet de VWA de resultaten in voor een effectief toezicht op de voedselveiligheid en bij het formuleren van onderzoek- en communicatie inspanningen. Overigens zal de signalering van de trend in de houding en reactie van consumenten ook aanknopingspunten bieden voor vervolgacties door de beleidsafdelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het Voedingscentrum. Op de website van de VWA ([www.vwa.nl](http://www.vwa.nl)) kunt u over de consumentenmonitor meer achtergrondinformatie opzoeken.

Prof. Dr. E.G. Schouten  
Voedsel en Waren Autoriteit  
Directeur Onderzoek en Risicobeoordeling



# Inhoudsopgave

<b>Voorwoord</b>	
<b>Samenvatting</b>	<b>4</b>
<b>Inleiding</b>	<b>6</b>
<b>1 Consumentenvertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen over het algemeen</b>	<b>8</b>
<b>2 Consumentenvertrouwen in de veiligheid van verschillende productgroepen</b>	<b>10</b>
<b>3 Consumentenvertrouwen in de Overheid en partijen in de voedselketen</b>	<b>13</b>
<b>4 Consumentenvertrouwen in informatie over de veiligheid van voedingsmiddelen</b>	<b>16</b>
<b>5 Wordt er voldoende gedaan aan voedselveiligheid?</b>	<b>18</b>
<b>6 Verantwoordelijkheid voor het garanderen van de veiligheid van voedsel</b>	<b>20</b>
<b>7 Bekendheid van de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)</b>	<b>22</b>
<b>8 Het zoeken naar informatie door de Consument</b>	<b>24</b>
<b>9 Consumentenvertrouwen en herinnering van incidenten en berichten in de media</b>	<b>27</b>
<b>10 De rol van de Consument</b>	<b>29</b>
<b>11 De rol van een toenemende Internationale Handel</b>	<b>32</b>
<b>Slotbeschouwing</b>	<b>34</b>
<b>Bijlagen</b>	
Appendix A. Dataverzameling 2002 – 2004	38
Appendix B. Enquête 2004	39
Appendix C. Consumentenvertrouwen in verschillende productgroepen	46
Lijst van afkortingen	48
Literatuur	50



## Samenvatting

In november en december van 2004 is voor de tweede maal een meting van het Consumentenvertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen uitgevoerd. Aan deze meting hebben 627 respondenten door middel van een internet enquête deelgenomen. De meting van het Consumentenvertrouwen in 2004 bevestigt het beeld zoals dat in 2003 is ontstaan:

- **Consumenten hebben veel vertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen.**

De meting in 2004 geeft zelfs aan dat in vergelijking met 2003 consumenten zich minder zorgen maken over de veiligheid van voedingsmiddelen. Ook het vertrouwen in de veiligheid van verschillende productgroepen blijft over het algemeen op een hoog niveau. Voor veertien van de zeventien onderscheiden productgroepen heeft meer dan de helft van de consumenten (volledig) vertrouwen in de veiligheid van het product. Echter, kip, kant-en-klaar maaltijden en vitaminepreparaten blijven de consument zorgen baren.

- **Merendeel van de Consumenten vindt dat er voldoende gedaan wordt aan de veiligheid van voedingsmiddelen.**

Tegelijkertijd geeft een krappe 40% van de consumenten aan dat hij/zij voldoende informatie ontvangt over de veiligheid van voedingsmiddelen. Dit suggereert dat veel consumenten behoefte hebben aan meer informatie. Echter, slechts 9% van de ondervraagde consumenten heeft zelf informatie gezocht over een onderwerp gerelateerd aan voedselveiligheid.

- **Consumenten zijn van mening dat vooral de actoren buiten henzelf de veiligheid van voedingsmiddelen beïnvloeden.**

Aan de overheid, de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) en de partijen in de voedselketen wordt dan ook een grote mate van verantwoordelijkheid voor de veiligheid van voedingsmiddelen toegedicht. Maar consumenten geven aan dat ook zichzelf verantwoordelijk zijn voor de veiligheid van voedsel en dat zij een behoorlijke mate van controle hebben over de veiligheid van de voedingsmiddelen die zij eten.

- **De bekendheid van de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) blijft toenemen.**

In 2004 is de VWA bekend bij meer dan 50% van de consumenten. In 2003 was dit 32% en in 2002 op het eind van het jaar 16%. Dit komt ook tot uiting in het informatie zoekgedrag. Veel consumenten die informatie over de veiligheid van voedingsmiddelen hebben gezocht geven aan, dat zij informatie opgevraagd of geraadpleegd hebben bij de Voedsel en Waren Autoriteit, de Keuringsdienst van Waren, of de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees. Daarnaast is het Voedingscentrum een veel geraadpleegde bron voor informatie over de veiligheid van voedingsmiddelen.

2004 was een jaar waarin zich geen incidenten van betekenis hebben voorgedaan op het terrein van voedselveiligheid. In de Consumentenmonitor uit dit zich in een consolidatie van het hoge vertrouwen dat consumenten hebben in de veiligheid van hun voedsel. Echter, deze situatie kan snel veranderen wanneer zich in de nabije toekomst mogelijk weer incidenten voordoen. Daarbij is de monitor een belangrijke vinger aan de pols



## Inleiding

In november en december van 2004 is voor de tweede maal een meting van het Consumentenvertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen uitgevoerd. Aan deze meting hebben 627 respondenten door middel van een internet enquête deelgenomen. Dataverzameling is uitgevoerd door GfK Panelservices Benelux. Voor u ligt de rapportage over deze meting. Hierin worden de resultaten van de meting in 2004 en een vergelijking met de resultaten van de meting in 2003 gerapporteerd.

Naast de jaarlijks terugkerende onderwerpen zijn er in 2004 twee nieuwe onderwerpen in de enquête opgenomen. Er is gekeken naar de mate waarin consumenten het idee hebben dat ze zelf kennis en controle hebben over de veiligheid van voedingsmiddelen en in hoeverre consumenten verwachten dat zij hierin afwijken van de gemiddelde Nederlander. Daarnaast is in 2004 aandacht besteed aan de rol van een toenemende internationale handel voor het Consumentenvertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen. Doel hiervan is meer inzicht te krijgen in hoe consumenten – in relatie tot de veiligheid van voedingsmiddelen – aankijken tegen het toenemende internationale karakter van de markt als gevolg van de uitbreiding van de Europese Unie, de toenemende import van producten uit andere (verre) landen en de verschuiving van bevoegdheden van de nationale overheid naar Brussel (o.a. Europese Voedselautoriteit: EFSA).

Ook is er gekeken naar een aantal onderliggende relaties. Er is onderzocht of consumenten die zich een incident herinneren bezorgder zijn over de veiligheid van voedingsmiddelen en of consumenten die zich zorgen maken meer informatie zoeken.

### Leeswijzer

In elk van de volgende hoofdstukken wordt ingegaan op een bepaald aspect van het vertrouwen van consumenten in de veiligheid van voedingsmiddelen. Hoofdstuk 1 tot en met 8 volgt globaal de structuur van de meting uit 2003 en gaat in op veranderingen in het Consumentenvertrouwen tussen de twee metingen van 2003 en 2004. Hoofdstuk 9 tot en met 11 gaat vervolgens in op het verband tussen enerzijds Consumentenvertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen en anderzijds de herinnering van consumenten aan incidenten en media-aandacht op het gebied van voedselveiligheid. De percepties van de consument ten aanzien van risico, kennis en controle in relatie tot de veiligheid van voedingsmiddelen staan centraal in hoofdstuk 10. Tenslotte staat hoofdstuk 11 in het teken van de invloed van een toenemende internationale handel op het consumentenvertrouwen. Een overzicht van de verzamelde data per meting, de

enquête van de meting in 2004, en een toevoeging op het gerapporteerde vertrouwen van consumenten in de veiligheid van verschillende productgroepen zijn opgenomen in appendices A, B en C.

## 1. Consumentenvertrouwen in de Veiligheid van Voedingsmiddelen over het algemeen

Het vertrouwen van consumenten in de veiligheid van voedingsmiddelen over het algemeen geeft een totaal beeld van de gepercipieerde voedselveiligheid en kan daarmee worden gezien als een resultante van verschillende factoren die het Consumentenvertrouwen beïnvloeden, zoals het vertrouwen in de overheid en verschillende partijen in de voedselketen, herinnering van incidenten en/of herinnering van media aandacht voor voedselveiligheid kwesties (De Jonge et al., 2004a, b, c).

Consumentenvertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen over het algemeen is gemeten aan de hand van twaalf stellingen (tabel 1). Per stelling is getoetst of er tussen de metingen significante verschillen waren in de antwoorden op de stellingen. Uit de tabel kan afgeleid worden dat er een aantal significante verschillen zijn tussen de metingen in 2003 en 2004. Wat betreft de positieve benadering van vertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen, bijvoorbeeld "Ik ben optimistisch over de veiligheid van voedingsmiddelen" en "Over het algemeen zijn voedingsmiddelen veilig", zijn er nauwelijks verschillen tussen de twee metingen. Echter, als gekeken wordt naar stellingen die negatieve percepties meten, bijvoorbeeld "Het afgelopen half jaar is mijn vertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen gedaald" en "Ik maak me zorgen over de veiligheid van voedingsmiddelen", blijkt dat men zich minder druk maakt als gevolg van incidenten, dat men zich minder zorgen maakt, dat men zich minder onbehaaglijk voelt over de veiligheid van voedingsmiddelen en dat men minder wantrouwend is ten aanzien van de veiligheid van voedingsmiddelen.

### **Wat is de trend?**

In vergelijking met 2003 is er een tendens dat consumenten minder negatief zijn over de veiligheid van voedingsmiddelen, alhoewel consumenten in 2004 niet positiever over de veiligheid van voedingsmiddelen zijn gaan denken. Blijkbaar zijn consumenten dus niet extra tevreden, maar ze maken zich minder zorgen en dat is een positieve ontwikkeling.

**Tabel 1:** Peiling van het Consumentenvertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen over het algemeen

Stellingen	2004	2003	2002 (december)	2002 (mei)	2002 (januari)
Voedingsmiddelen worden steeds veiliger	3.41 <sup>a</sup>	3.52 <sup>b</sup>	-	-	-
Het afgelopen half jaar is mijn vertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen gedaald <sup>1</sup>	2.65	2.73	2.73	2.77	2.70
Ik ben optimistisch over de veiligheid van voedingsmiddelen	3.42	3.46	-	-	-
Ik vertrouw erop dat voedingsmiddelen veilig zijn	3.77	3.81	-	-	-
Het beangstigt mij dat er problemen zijn met het handhaven van de veiligheid van voedsel	-	3.28	-	-	-
Door voedselschandalen maak ik me extra druk over de veiligheid van voedsel	2.82 <sup>a</sup>	3.13 <sup>b</sup>	-	-	-
Ik ben tevreden over de veiligheid van voedingsmiddelen	3.49	3.48	-	-	-
Ik maak me zorgen over de veiligheid van voedingsmiddelen <sup>2</sup>	2.72 <sup>a</sup>	2.90 <sup>b</sup>	2.90 <sup>b</sup>	2.96 <sup>b</sup>	2.88 <sup>a,b</sup>
Ik voel me onbehaaglijk over de veiligheid van voedingsmiddelen	2.55 <sup>a</sup>	2.73 <sup>b</sup>	-	-	-
Over het algemeen zijn voedingsmiddelen veilig	3.83	3.84	-	-	-
Door voedselschandalen sta ik wantrouwend tegenover bepaalde voedingsmiddelen	3.00 <sup>a</sup>	3.13 <sup>b</sup>	-	-	-
Over het algemeen zijn er weinig risico's verbonden aan voeding	3.31	3.36	-	-	-

Noten:

<sup>1</sup> in 2002: "De laatste jaren is mijn vertrouwen in levensmiddelen minder geworden"

<sup>2</sup> in 2002: "Ik maak me zorgen over de veiligheid van levensmiddelen"

Respondenten antwoordden op een schaal van 1 (helemaal niet mee eens) tot 5 (helemaal mee eens). Voor de stellingen die alleen in 2003 en 2004 zijn gemeten zijn t-toetsen op de gemiddelde scores uitgevoerd en voor de twee stellingen waar we beschikken over de resultaten uit vijf metingen is de significantie van verschillen vastgesteld op basis van F-toetsen. De Tukey test is gebruikt om te toetsen welke metingen significant verschillend zijn. Significante verschillen (p-waarde < 0.05) worden aangegeven door middel van letters. Indien letters verschillend zijn, geeft dit aan dat de gemiddelden significant van elkaar verschillen. Indien er geen letters achter de waarden staan, betekent dit dat de waarden niet significant verschillend zijn.

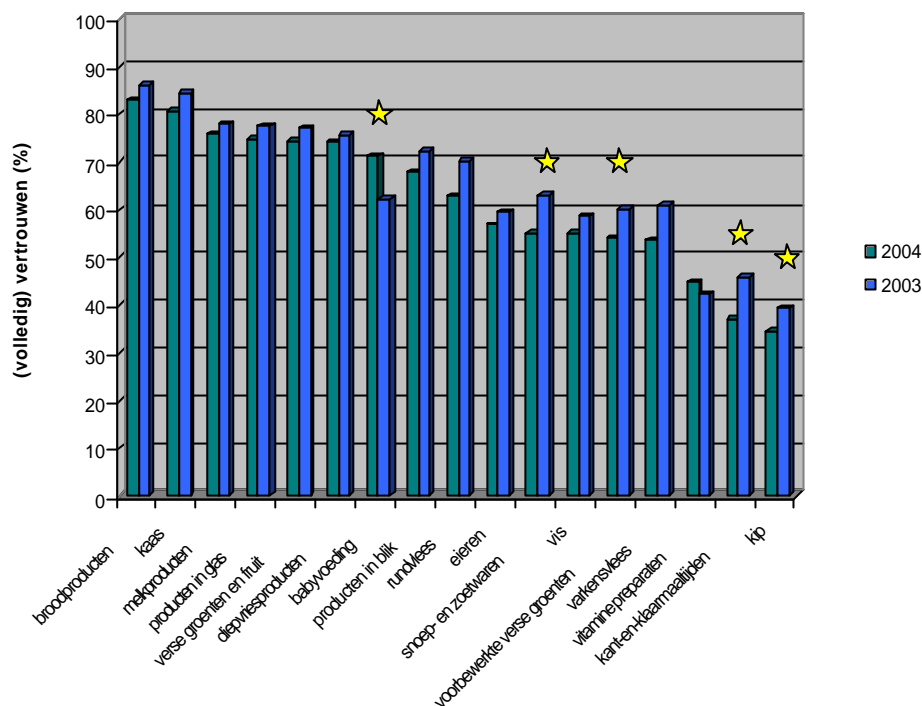
## 2. Consumentenvertrouwen in de veiligheid van verschillende productgroepen

Nauw gerelateerd aan het Consumentenvertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen over het algemeen is het vertrouwen van consumenten in de veiligheid van specifieke productgroepen. Incidenten waarbij de veiligheid van voedingsmiddelen in het geding is, hebben nooit betrekking op de voedselketen in zijn geheel, maar zijn gerelateerd aan één of enkele productgroepen, zoals bijvoorbeeld 'vlees'. Het is om deze reden belangrijk om behalve de algemene percepties van de consument ten aanzien van de veiligheid van voedingsmiddelen te peilen, ook vast te stellen hoe consumenten de veiligheid van verschillende productgroepen beoordelen.

Voorafgaand aan de (gesloten) vraag waarin respondenten hun vertrouwen uitspreken in de veiligheid van 17 verschillende productgroepen, is aan respondenten gevraagd of er een bepaalde productgroep is waarvan ze de veiligheid niet vertrouwen en, zo ja, welke productgroep dat is. 33 procent van de respondenten geeft aan dat zij de veiligheid van een bepaalde productgroep niet vertrouwen. De meest voorkomende categorie die hier wordt genoemd is 'vlees', waarbij soms een specifiek soort vlees werd genoemd, bijvoorbeeld 'kip' of 'filet américain'. Soms wordt verwezen naar een bepaald afzetkanaal, bijvoorbeeld 'vlees uit een kraam'. Behalve 'vlees' worden 'groenten' vaak genoemd, evenals 'vis', '(genetisch) gemodificeerde producten', 'eieren', en 'geur-, kleur-, en smaakstoffen'.

In figuur 1 wordt weergegeven hoeveel procent van de respondenten (volledig) vertrouwen heeft in de veiligheid van zeventien verschillende productgroepen in 2003 en 2004. Voor een overzicht van de verschillen tussen de gemiddelde scores van vertrouwen in de veiligheid van de diverse productgroepen over 2003/2004 wordt verwezen naar Appendix C, tabel C1. Hierin staan ook de resultaten van de meting van 2002 (figuur C1), waarvan de vraagstelling afweek van die in 2003 en 2004.

**Figuur 1:** Consumentenvertrouwen in de veiligheid van verschillende productgroepen in 2003 en 2004



### Wat zijn de verschillen?

In figuur 1 worden significante verschillen in de gemiddelden van 2003 en 2004 weergegeven met een sterretje ( $p < 0.05$ ). Het aantal consumenten dat vertrouwen heeft in de veiligheid van babyvoeding is gestegen. Daarnaast is er een daling in het aantal consumenten met (volledig) vertrouwen in rundvlees en varkensvlees, maar deze daling is niet significant. Wel is er sprake van een significante daling van het vertrouwen in de veiligheid van snoep- en zoetwaren, voorbereekte verse groenten, kant-en-klaar maaltijden en kip. Het is niet duidelijk waardoor deze verschuivingen zijn opgetreden, aangezien zich onder andere geen incidenten hebben voorgedaan in deze productgroepen. De daling van het vertrouwen in de veiligheid van snoep- en zoetwaren kan gerelateerd zijn aan het verband dat enkele keren in de pers is gelegd tussen snoep- en zoetwaren en het gebruik van kunstmatige kleur- en smaakstoffen in het productieproces. Hoewel hierbij geen relatie is gelegd naar aspecten van voedselveiligheid, associëren consumenten het gebruik van kunstmatige kleur- en smaakstoffen bij de productie van snoep- en zoetwaren (mogelijk) wel met de veiligheid van deze producten. Daarnaast heeft de toegenomen aandacht voor obesitas (overgewicht) en gezonde voeding een uitstraling naar de wijze waarop consumenten snoep- en zoetwaren beoordelen, omdat consumenten niet altijd onderscheid maken tussen voedselveiligheid en gezondheid. Ten aanzien van kip is de daling van het Consumentenvertrouwen wellicht gerelateerd aan het uit de schappen halen van *salmonella*-vrije kip bij Albert Heijn in februari 2004, nadat een test aantoonde dat de kipproducten toch besmet waren met *salmonella*. Ook kan de voorlichtingscampagne van het Voedingscentrum een rol gespeeld hebben. De campagne informeerde

consumenten over een mogelijke bacteriële besmetting van kip en hoe kip op een veilige en hygiënische wijze bereid dient te worden. Deze verklaringen zijn echter niet gebaseerd op gegevens uit aanvullend onderzoek en kunnen dus niet als wetenschappelijk onderbouwde feiten beschouwd worden.

### 3. Consumentenvertrouwen in de Overheid en partijen in de Voedselketen

De mate waarin consumenten vertrouwen hebben in de veiligheid van voedingsmiddelen over het algemeen, hangt waarschijnlijk samen met het Consumentenvertrouwen in verschillende actoren die een rol spelen bij het produceren, distribueren en verkopen van voedingsmiddelen, alsmede instanties die een regelgevende of controlerende taak hebben met betrekking tot de veiligheid van voedingsmiddelen. Een belangrijk aspect waarop vertrouwen gebaseerd wordt, is de mate waarin de actor door de consument competent gevonden wordt. Verder is uit onderzoek gebleken dat openheid in informatieverstrekking en aandacht voor het welzijn van de bevolking belangrijk zijn om vertrouwen te winnen. In tabel 2 zijn de gemiddelde scores per actoren per aspect van het vertrouwen weergegeven.

**Tabel 2:** . Peiling van het vertrouwen in de overheid en partijen in de voedselketen

		2004	2003
Overheid	<i>Competentie</i>	3.38	3.43
	<i>Openheid</i>	3.13	3.18
	<i>Aandacht</i>	3.29	3.33
Boeren	<i>Competentie</i>	3.61	3.61
	<i>Openheid</i>	3.13	3.12
	<i>Aandacht</i>	3.31	3.35
Voedingsmiddelen fabrikanten	<i>Competentie</i>	3.85	3.93
	<i>Openheid</i>	3.02 <sup>a</sup>	3.12 <sup>b</sup>
	<i>Aandacht</i>	3.45 <sup>a</sup>	3.57 <sup>b</sup>
Winkeliers	<i>Competentie</i>	3.20	3.27
	<i>Openheid</i>	2.95	2.99
	<i>Aandacht</i>	3.08 <sup>a</sup>	3.21 <sup>b</sup>

Noot:

Respondenten antwoordden op een schaal van 1 (helemaal niet mee eens) tot 5 (helemaal mee eens). Daar waar significante verschillen zijn tussen de metingen in 2003 en 2004 wordt dit aangegeven met verschillende letters.

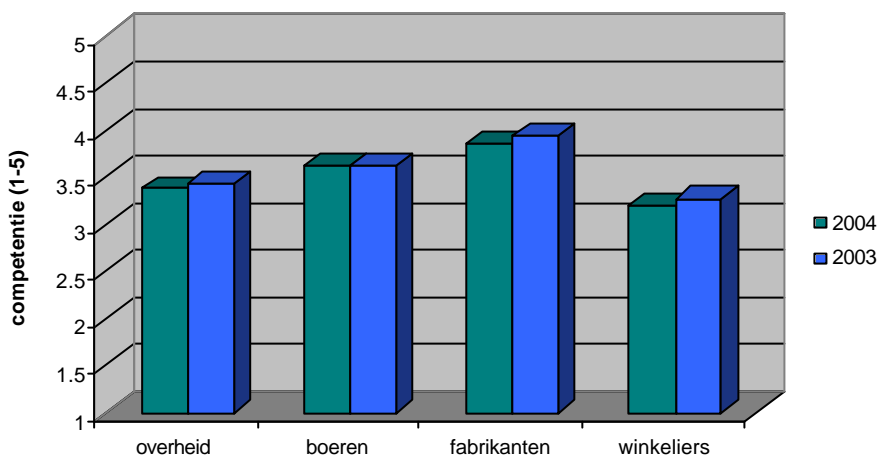
#### Welke actor geniet het vertrouwen?

Uit de metingen blijkt dat er significante verschillen zijn tussen 2003 en 2004 voor twee van de drie aspecten van vertrouwen in fabrikanten (tabel 2) . Zowel de openheid van fabrikanten als de aandacht van fabrikanten voor de veiligheid van voedingsmiddelen wordt in 2004 minder positief beoordeeld. Ook wordt de aandacht van winkeliers voor de veiligheid van voedingsmiddelen significant lager beoordeeld in 2004. Een eenduidige verklaring voor dit verschil is niet te geven. Hier kan verwezen worden naar de dioxine crisis die juist vooraf

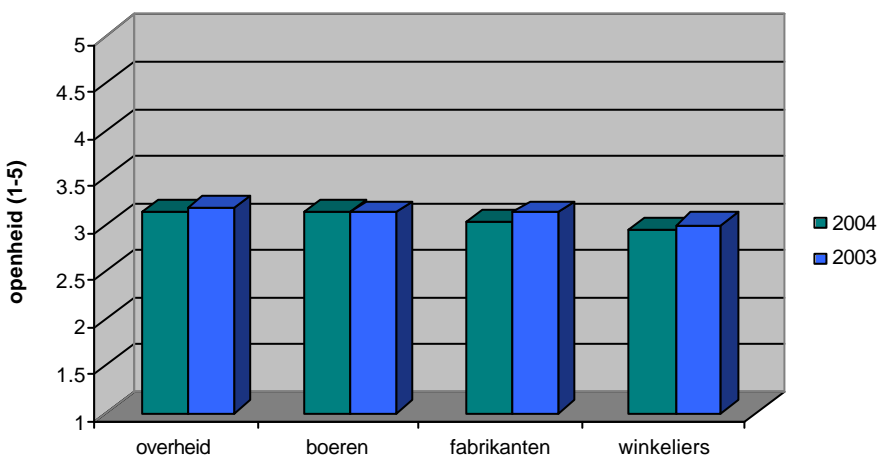


ging aan de meting, of op de mogelijkheid dat de prijzenoorlog in de supermarkten een factor is geweest. De prijzenoorlog kan door consumenten geassocieerd worden met een verminderde aandacht van producenten en winkeliers voor hun producten.

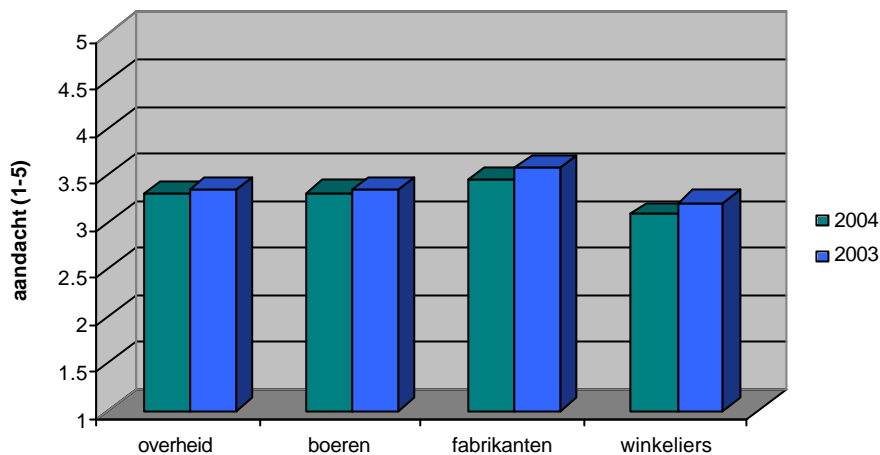
**Figuur 2:** geeft weer hoe de consument aankijkt tegen de competentie, de openheid en de aandacht van de overheid, boeren, voedingsmiddelen fabrikanten en winkeliers op het gebied van voedselveiligheid.



**Figuur 2 (a):** Gepercipieerde competentie



**Figuur 2 (b):** Gepercipieerde openheid

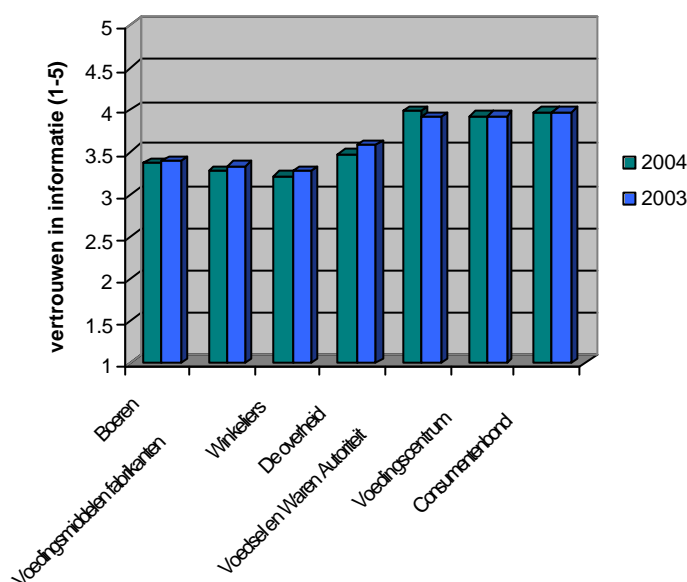


**Figuur 2 (c):** Gepercipieerde aandacht

Wat opvalt is dat er met name op het gebied van gepercipieerde competentie verschillen zijn tussen de actoren. Voedingsmiddelen fabrikanten worden door consumenten het hoogst beoordeeld op bekwaamheid en het beschikken over kennis op het gebied van voedselveiligheid. Ook op het gebied van aandacht voor het publieke welzijn worden voedingsmiddelen fabrikanten het best beoordeeld. Het verschil met de andere actoren is echter wel kleiner geworden. In 2004 vinden consumenten dat de fabrikanten minder aandacht hebben voor de veiligheid van voedingsmiddelen dan in 2003. Op het aspect openheid worden alle actoren ongeveer gelijk beoordeeld. Als gekeken wordt naar de gemiddelden van de verschillende aspecten van vertrouwen dan valt op dat openheid het minst positief wordt beoordeeld. Het gemiddelde ligt wel boven het midden van de schaal (waarde 3), behalve voor winkeliers (figuur 2b).

#### 4. Consumentenvertrouwen in informatie over de Veiligheid van Voedingsmiddelen

Vertrouwen in de informatie die verschillende actoren verschaffen is gerelateerd aan de dimensie openheid zoals beschreven in het hoofdstuk 3. Echter, er zijn behalve de overheid en de partijen in de voedselketen nog andere leveranciers van informatie. Op het gebied van informatie over de veiligheid van voedingsmiddelen zijn dit vooral de Voedsel en Waren Autoriteit, het Voedingscentrum en de Consumentenbond. Het Consumentenvertrouwen in de door verschillende bronnen verstrekte informatie over voedselveiligheid staat weergegeven in figuur 3.



**Figuur 3:** Peiling van het Consumentenvertrouwen in de informatiebronnen

Het niveau van het vertrouwen in de verschillende leveranciers van informatie is stabiel in de tijd. Er zijn geen significante verschillen tussen de metingen in 2003 en 2004 in de mate waarin de verschillende bronnen vertrouwd worden.

#### Welke informatiebron wordt vertrouwd?

Als gekeken wordt naar het niveau van het vertrouwen dat consumenten hebben in de verschillende informatiebronnen zijn er wel significante verschillen waarneembaar tussen de bronnen (Tabel 3). consumenten lijken vooral vertrouwen te hebben in informatie verstrekt door de Voedsel en Waren Autoriteit, de Consumentenbond en het Voedingscentrum. Informatie verstrekt door winkeliers en fabrikanten van

voedingsmiddelen wordt het minst vertrouwd. Wellicht hebben consumenten het idee dat deze leveranciers van informatie een commercieel belang hebben, waardoor hun berichtgeving niet geheel objectief is.

**Tabel 3:** Gemiddeld Consumentenvertrouwen in verschillende informatiebronnen

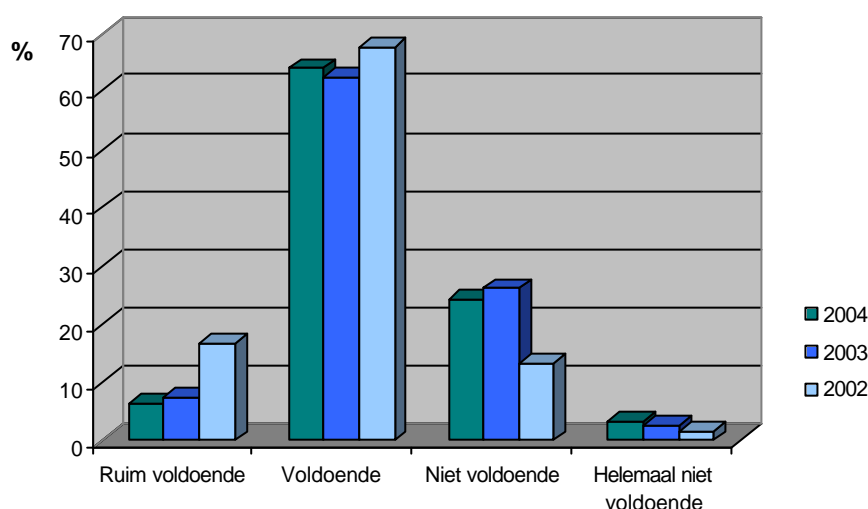
	2004
<i>Voedsel en Waren Autoriteit</i>	3.99 <sup>d</sup>
<i>Consumentenbond</i>	3.97 <sup>d</sup>
<i>Voedingscentrum</i>	3.92 <sup>d</sup>
<i>De overheid</i>	3.48 <sup>c</sup>
<i>Boeren</i>	3.38 <sup>b, c</sup>
<i>Voedingsmiddelen fabrikanten</i>	3.28 <sup>a, b</sup>
<i>Winkeliers</i>	3.21 <sup>a</sup>

Noot:

Respondenten antwoordden op een schaal van 1 (helemaal geen vertrouwen in informatie) tot 5 (volledig vertrouwen in informatie). Daar waar significante verschillen zijn tussen de informatiebronnen wordt dit aangegeven met verschillende letters.

## 5. Wordt er voldoende gedaan aan Voedselveiligheid?

De mate waarin respondenten vinden dat er voldoende gedaan wordt aan de voedselveiligheid is een andere belangrijke graadmeter van het Consumentenvertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen. In figuur 4 staat voor de metingen in 2002, 2003 en 2004 aangegeven welk percentage van de consumenten vindt dat er, respectievelijk, 'ruim voldoende', 'voldoende', 'niet voldoende' en '(helemaal) niet voldoende' gedaan wordt aan de veiligheid van voedingsmiddelen.



**Figuur 4:** Peiling van het Consumentenvertrouwen in de inspanning van actoren om de veiligheid van voedsel te waarborgen

Uit de meting van 2003 bleek dat de groep consumenten die van mening was dat er "ruim voldoende" gedaan werd aan de veiligheid van voedsel was afgenomen ten opzichte van de meting in 2002. In 2004 is deze groep weer iets kleiner. Echter, de groep consumenten die vindt dat er "(helemaal) niet voldoende" wordt gedaan aan de voedselveiligheid is in 2004 niet verder gegroeid. Nog steeds is de meerderheid van de consumenten (meer dan 60% in iedere meting) van mening dat er "voldoende" gedaan wordt aan de veiligheid van voedsel.

### Wie luistert naar de consument?

Om meer te weten te komen over de relatie tussen de consument, de overheid en de verschillende marktpartijen (de actoren) die zich met de veiligheid van voedingsmiddelen bezighouden, is aan consumenten gevraagd in hoeverre zij vinden dat er naar ze geluisterd wordt en in hoeverre zij tevreden zijn met de informatie die zij over de veiligheid van voedingsmiddelen ontvangen. In tabel 4 worden de gemiddelde scores

per vraag weergegeven, evenals het percentage van de consumenten dat het (helemaal) eens was met de stelling. Om de consument meer centraal te stellen is de vraagstelling in 2004 gewijzigd ten opzichte van 2003. Hierdoor zijn de antwoorden uit 2003 en 2004 niet direct met elkaar te vergelijken.

**Tabel 4:** De relatie van de consument met de betrokken actoren: de overheid en partijen in de voedselketen

	Gemiddelde	% (helemaal) eens
<i>2003</i>		
De betrokken actoren luisteren goed naar de mening van de consument over de veiligheid van voedingsmiddelen	3.13	37.3
De betrokken actoren geven de consument voldoende informatie over de veiligheid van voedingsmiddelen	3.22	43.6
<i>2004</i>		
Ik vind dat er voldoende geluisterd wordt naar mijn mening over de veiligheid van voedingsmiddelen	2.95	20.7
Ik vind dat ik voldoende informatie ontvang over de veiligheid van voedingsmiddelen	3.09	38.5

Noot:

Respondenten antwoordden op een schaal van 1 (helemaal niet mee eens) tot 5 (helemaal mee eens).

De meting in 2004 laat zien dat bijna 40% van de consumenten zich voldoende geïnformeerd acht over de veiligheid van voedingsmiddelen, maar één op de vijf consumenten vindt dat er voldoende naar zijn of haar mening wordt geluisterd.

## 6. Verantwoordelijkheid voor het garanderen van de Veiligheid van Voedsel

In februari 2005 is de nota "Veilig voedsel voor iedereen, een gezamenlijke verantwoordelijkheid" door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Tweede Kamer aangeboden. Hierin wordt geconstateerd dat de verantwoordelijkheid voor veilig voedsel gedeeld wordt door bedrijfsleven, consument en Overheid. De verdeling van de verantwoordelijkheid is als volgt:

1. Het bedrijfsleven is verantwoordelijk voor het leveren van veilige en goed geëtiketteerde producten.
2. De consument is verantwoordelijk voor een gezond en veilig gebruik van producten.
3. De Overheid is verantwoordelijk voor het bieden van de (wettelijke) kaders waarbinnen producent en consument elk hun verantwoordelijkheid kunnen invullen.
4. De Overheid is, via de Voedsel en Waren Autoriteit, ook verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van wettelijke kaders. Daarnaast kan de overheid een faciliterende rol hebben ten behoeve van de activiteiten van consumenten en het bedrijfsleven.

In de enquête is gevraagd naar de mate waarin consumenten de verschillende actoren verantwoordelijk achten voor de veiligheid van voedsel. In tabel 5 zijn de antwoorden samengevat.

**Tabel 5:** Gepercipieerde verantwoordelijkheid voor de veiligheid van voedsel

	2004	2003
<i>Voedingsmiddelen fabrikanten</i>	4.61	4.57
<i>Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)</i>	4.47	4.43
<i>De overheid</i>	4.22	4.25
<i>De consument</i>	3.98	-
<i>Boeren</i>	3.95	4.03
<i>Winkeliers</i>	3.83 <sup>a</sup>	3.95 <sup>b</sup>
<i>Voedingscentrum</i>	3.65 <sup>a</sup>	3.85 <sup>b</sup>
<i>Consumentenbond</i>	3.07 <sup>a</sup>	3.31 <sup>b</sup>

Noot:

Respondenten antwoordden op een schaal van 1 (helemaal niet verantwoordelijk) tot 5 (volledig verantwoordelijk).

Indien verschillende letters achter een waarde staan, betekent dit dat de waarden significant van elkaar verschillen voor de meting in 2003 en de meting in 2004.

### Wie is verantwoordelijk?

In overeenstemming met de resultaten uit 2003, zijn consumenten van mening dat voornamelijk de overheid, de VWA en de partijen in de voedselketen in grote mate verantwoordelijk zijn voor het op de markt brengen van veilige producten. Zij kennen daarbij de grootste verantwoordelijkheid toe aan fabrikanten van

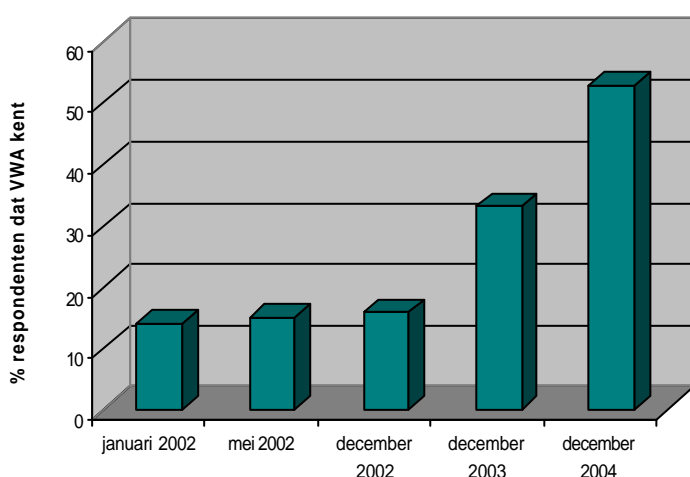
voedingsmiddelen. De laagste verantwoordelijkheid wordt toegedicht aan de Consumentenbond en het Voedingscentrum. Voor deze twee partijen, evenals voor de winkeliers, is de toegeschreven verantwoordelijkheid in 2004 verder teruggelopen. Naast de verantwoordelijkheid die consumenten toedichten aan actoren buiten zichzelf, is in 2004 gevraagd in hoeverre consumenten zichzelf verantwoordelijk voelen voor de veiligheid van de voedingsmiddelen die zij eten. Uit de resultaten (tabel 5) blijkt dat consumenten zich realiseren dat zij zelf op een verantwoorde manier met voedingsmiddelen om moeten gaan. Hierbij valt te denken aan het in acht nemen van de uiterlijke houdbaarheidsdatum, het goed bewaren van voedingsmiddelen en een hygiënische bereiding van voedingsmiddelen.



## 7. Bekendheid van de Voedsel en Waren Autoriteit

Dynamiek en professionaliteit stonden in 2004 centraal bij de Voedsel en Waren Autoriteit. Het was het jaar waarin de VWA de producten, diensten en werkprocessen van de organisatie vormgaven én de frequentie van berichtgeving naar buiten intensiveerde. De buitenwereld merkte daardoor in dit peiljaar steeds meer van de VWA. Dit geldt onder andere voor bijvoorbeeld het probleem van overgewicht. Het Voedingscentrum, waarmee de VWA nauw samenwerkt, vertaalde dit in voorlichtingscampagnes voor jongeren om dit risico voor de volksgezondheid voor het voetlicht te brengen. Ook publiceerde de VWA de terughaalacties en de namen van erkende vleesproducerende bedrijven op de website. Dit zijn belangrijke stappen op weg naar openbaarheid van zaken.

Daarnaast bleef voor de buitenwereld de aankondiging van een reorganisatie niet verborgen, waarbij de Keuringsdienst van Waren (KvW), de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (RVV) en de centrale eenheid van de VWA (VWA-CE) geïntegreerd worden tot één nieuwe organisatie. Het initiëren van nieuwe ontwikkelingen en het verhogen van de slagvaardigheid door innovatieve werkwijzen en samenwerking past bij onze taak om de veiligheid in de hele voedselketen te handhaven. Het is van belang te meten of deze activiteiten uitkristalliseren in naamsbekendheid bij de consument. Echter, de mate waarin de VWA bij de consument bekend is, geeft nog geen informatie over het vertrouwen van consumenten in de VWA of de tevredenheid over het werk dat de VWA verricht. Om hier inzicht in te krijgen moet naar andere indicatoren gekeken worden.



Figuur 5: Peiling van de bekendheid van de Voedsel en Waren Autoriteit bij de consument

In overeenstemming met de resultaten van de peiling in 2002 en 2003 blijft de bekendheid van de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) bij de consument toenemen (figuur 5).

### **Wat is de bekendheid van de VWA?**

In 2004 is de VWA bekend bij meer dan 50% van de consumenten. In 2003 was dit 32% en in 2002 op het eind van het jaar 16%. Dit komt ook tot uiting in het informatie zoekgedrag. Veel consumenten die informatie over de veiligheid van voedingsmiddelen hebben gezocht geven aan informatie opgevraagd of geraadpleegd te hebben bij de VWA-Centrale Eenheid, de Keuringsdienst van Waren, of de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees. Daarnaast is het Voedingscentrum een veel geraadpleegde bron voor informatie over de veiligheid van voedingsmiddelen.

Kortom, uit de resultaten blijkt dat al in 2004 de VWA als een gezaghebbende organisatie in de samenleving staat. In combinatie met het vertrouwen dat consumenten hebben in de informatie die door de VWA wordt geleverd (hoofdstuk 4) en de mate waarin de VWA als informatiebron wordt gebruikt geeft dit een goede uitgangspositie voor de VWA richting het integraal agentschap in 2006.

## 8. Het zoeken naar informatie door de Consument

Om voedsel op de juiste wijze te bewaren, bereiden en consumeren en een juiste inschatting te kunnen maken van de veiligheid van producten moet de consument kunnen beschikken over de juiste informatie.

In totaal is er in 2004 iets minder naar informatie over voedselveiligheid gezocht door de consument dan in 2003 (tabel 6). De toename van het aantal Consumenten dat informatie over de veiligheid van voedingsmiddelen heeft gezocht bij het Voedingscentrum heeft wellicht te maken met de uitgebreide publiciteitscampagnes die het Voedingscentrum heeft gehouden in 2004.

**Tabel 6:** Zoeken naar informatie door de consument in 2003 en 2004

	2004		2003 <sup>1</sup>	
<i>Heeft u het afgelopen half jaar informatie gezocht over de veiligheid van voedingsmiddelen?</i>				
Ja	56	(9%)	56	(11%)
Nee	571	(91%)	474	(89%)
<i>Indien 'Ja': Waar heeft u informatie gezocht over de veiligheid van voedingsmiddelen?</i>				
Voedsel en Waren Autoriteit (totale organisatie)	26	(17%)	29	(17%)
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)</li> <li>• Keuringsdienst van Waren (KvW)</li> <li>• Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (RVV)</li> </ul>				
Consumentenbond	23	(15%)	28	(16%)
Voedingscentrum	27	(18%)	19	(11%)
Leverancier / producent van het product	8	(5%)	17	(10%)
Bibliotheek	6	(4%)	11	(6%)
Postbus 51	7	(5%)	9	(5%)
Overige	56	(37%)	62	(35%)
Totaal	153	(100%)	175	(100%)

Noot:

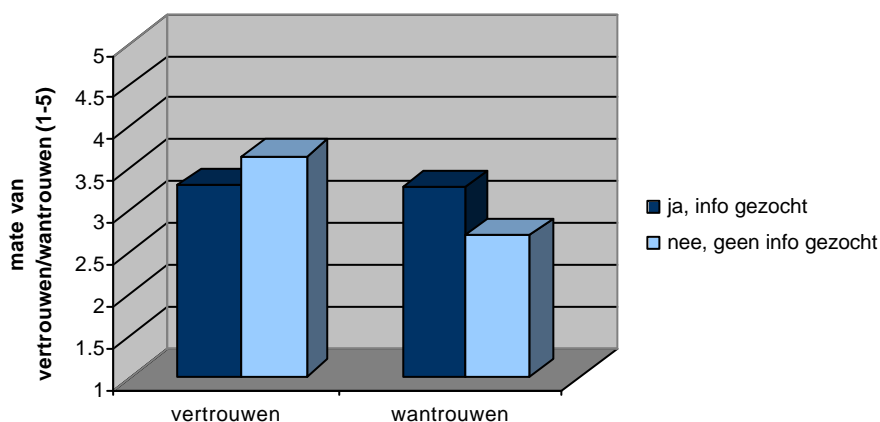
<sup>1</sup> Bronnen van informatie die in totaal minder dan 10 keer genoemd werden in 2003 zijn niet opgenomen in de tabel. Deze zijn opgenomen onder overige, hieronder vallen o.a.: internet, Voorlichtingsbureau Vlees, Productschappen, Ministerie van LNV, Ministerie van VWS, Nederlands Zuivelbureau, Voorlichtingsbureau MVO, TNO, Universiteit.

<sup>2</sup> Respondenten konden hier meerdere bronnen van informatie aankruisen.

### Welke Consumenten zoeken informatie?

Onderzocht is of consumenten die informatie zoeken over de veiligheid van voedingsmiddelen ook degenen zijn die zich zorgen maken over de veiligheid van voedingsmiddelen. Of zijn dit juist de consumenten die zich *geen* zorgen maken omdat ze zich goed op de hoogte stellen? Om dit te toetsen is het gemiddelde genomen van een aantal stellingen die het Consumentenvertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen meten (hoofdstuk 1). Er is onderscheid gemaakt tussen de stellingen die positieve percepties ten aanzien van de veiligheid van voedingsmiddelen meten ('vertrouwen') en de stellingen die negatieve percepties meten ('wantrouwen'), omdat vertrouwen niet het tegenovergestelde is van wantrouwen. 'Vertrouwen' is gemeten als het gemiddelde van de antwoorden op de volgende 4 stellingen: "Ik ben optimistisch over de veiligheid van voedingsmiddelen", "Ik vertrouw erop dat voedingsmiddelen veilig zijn", "Ik ben tevreden over de veiligheid van voedingsmiddelen" en "Over het algemeen zijn voedingsmiddelen veilig". 'Wantrouwen' is het gemiddelde van de 3 stellingen: "Ik maak me zorgen over de veiligheid van voedingsmiddelen", "Ik voel me onbehaaglijk over de veiligheid van voedingsmiddelen" en "Door voedselschandalen sta ik wantrouwend tegenover de veiligheid van bepaalde voedingsmiddelen". Hoge waarden op de schaal duiden een, respectievelijk, hoog 'vertrouwen' en hoog 'wantrouwen' van de consument aan ten aanzien van de veiligheid van voedingsmiddelen.

Figuur 6 laat de verschillen in de gemiddelden zien voor consumenten die het afgelopen half jaar wel informatie over de veiligheid van voedingsmiddelen hebben gezocht ten opzichte van de consumenten die aangeven geen informatie te hebben gezocht (meting 2004). Het blijkt dat de consumenten die informatie hebben gezocht een significant lager gemiddelde voor 'vertrouwen' en een significant hoger gemiddelde voor 'wantrouwen' hebben dan de consumenten die geen informatie hebben gezocht. Consumenten die informatie over de veiligheid van voedingsmiddelen hebben gezocht, hebben dus over het algemeen minder vertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen: ze zijn minder optimistisch en maken zich meer zorgen dan consumenten die geen informatie hebben gezocht.



**Figuur 6:** Vertrouwen en wantrouwen ten aanzien van de veiligheid van voedingsmiddelen in relatie tot het zoeken naar informatie (meting 2004)

### **Waarom maken Consumenten die informatie hebben gezocht zich meer zorgen?**

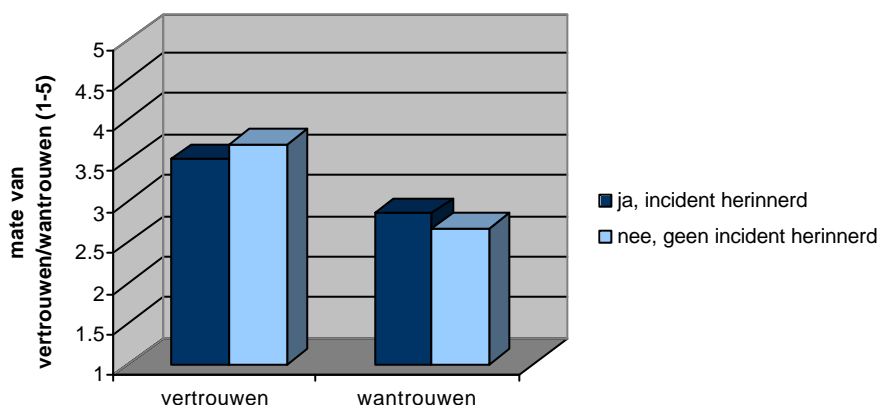
De bevinding dat het vertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen na het zoeken van informatie lager is dan het vertrouwen van consumenten die geen informatie hebben gezocht kan op verschillende manieren worden verklaard:

- Juist de consumenten die zich betrokken voelen bij het onderwerp voedselveiligheid maken zich sneller zorgen en zoeken informatie. Zij die minder betrokken zijn, maken zich niet zo snel zorgen en zoeken dan ook geen informatie;
- De geraadpleegde informatie heeft er niet direct voor gezorgd dat het vertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen van de betreffende persoon toeneemt. Dit kan betekenen dat zij de juiste informatie niet hebben kunnen vinden óf dat de informatie de zorgen niet heeft weggenomen. In het geval dat de consument is gestuit op tegenstrijdige informatie, bijvoorbeeld als verschillende partijen het oneens zijn over een bepaald onderwerp, zouden dit de zorgen ook verergerd kunnen hebben.

## 9. Consumentenvertrouwen en herinnering van incidenten en berichten in de Media

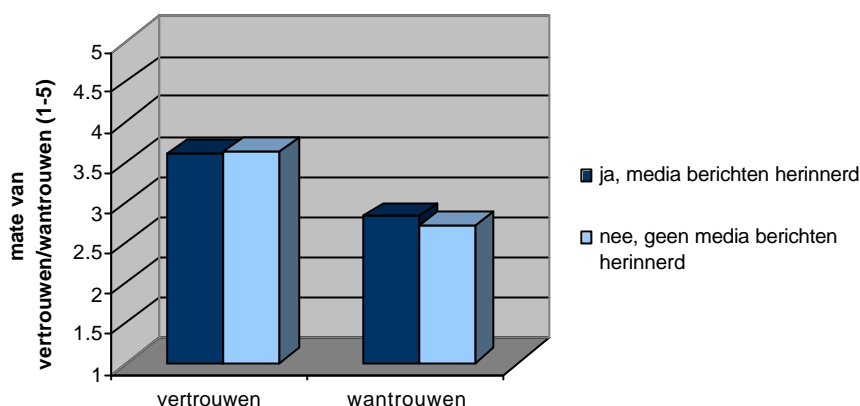
Het is onderzocht of consumenten die zich een incident herinneren of die berichten in de media hebben gezien, gehoord of gelezen verschillen in hun 'vertrouwen' en 'wantrouwen' in de veiligheid van voedingsmiddelen ten opzichte van consumenten die zich geen incident of media-aandacht voor voedselveiligheid weten te herinneren.

Voor het herinneren van incidenten (figuur 7) vinden we zowel voor het 'vertrouwen' als voor het 'wantrouwen' een significant verschil. Dit significante verschil duidt erop dat consumenten die zich een incident op het terrein van voedselveiligheid herinneren gemiddeld een lager 'vertrouwen' en een hoger 'wantrouwen' hebben in relatie tot de veiligheid van voedingsmiddelen. Echter, in absolute waarden is er geen sprake van een groot verschil in het algemene vertrouwen van consumenten die zich wel of niet een incident herinneren.



**Figuur 7:** Vertrouwen en wantrouwen ten aanzien van de veiligheid van voedingsmiddelen in relatie tot het herinneren van incidenten op het gebied van voedselveiligheid (meting 2004)

Voor het herinneren van berichten in de media (figuur 8) toont het onderzoek aan dat er geen significant verschil is in het 'vertrouwen' en het 'wantrouwen' tussen consumenten die zich wel of geen media berichten herinneren. Berichtgeving in de media heeft hiermee minder invloed op het 'vertrouwen' en het 'wantrouwen' van de consument in de veiligheid van voedingsmiddelen vergeleken met de herinnering van consumenten aan incidenten op het terrein van voedselveiligheid.



**Figuur 8:** Vertrouwen en wantrouwen ten aanzien van de veiligheid van voedingsmiddelen in relatie tot het herinneren van media berichten op het gebied van de veiligheid van voedingsmiddelen (meting 2004)

### Wat is het effect van media-aandacht?

In 2004 was de media-aandacht voornamelijk gericht op zaken waarbij de volksgezondheid niet direct bedreigd werd. In de media is bijvoorbeeld door milieuorganisaties aandacht besteed aan aangetroffen resten van bestrijdingsmiddelen op groenten en fruit, hetgeen in 2004 niet heeft geleid tot een daling van het Consumentenvertrouwen in deze productgroep. De VWA gaf richting de milieuorganisaties aan dat ze op een wetenschappelijk juiste manier moeten communiceren en geen onnodige onrust moeten zaaien. Het eten van groenten en fruit is gezond voor mensen (zie kader).

Dit wil niet zeggen dat de media geen grote rol spelen in de opinievorming van consumenten op het gebied van de voedselveiligheid. Met name in relatie tot omvangrijke incidenten, zoals de BSE crisis, en de beeldvorming over de toepassing van nieuwe technologieën, zoals genetische modificatie van voedingsmiddelen, hebben de media wel degelijk een grote invloed op Consumenten percepties.

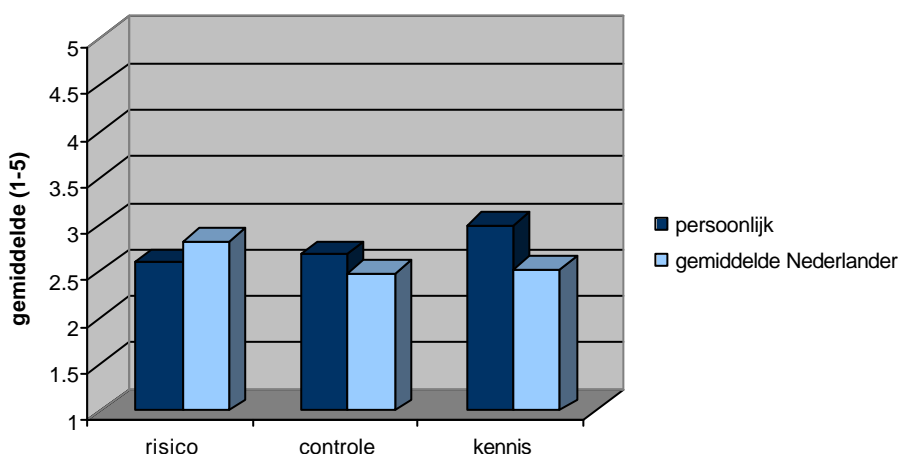
#### Resten van bestrijdingsmiddelen op groenten en fruit

Via de media hebben milieuorganisaties aandacht gevraagd voor aangetroffen resten van bestrijdingsmiddelen op groenten en fruit. De VWA en het Voedingscentrum zijn ongelukkig met deze communicatie, omdat ze onnodig onrust kweekt onder de bevolking. De VWA en het Voedingscentrum beamen dat overschrijdingen van de vastgestelde normen niet toegestaan zijn, maar benadrukken dat overschrijding van de norm niet automatisch ook een gezondheidsrisico voor de consument met zich meebrengt.

## 10. De rol van de Consument

De consument dicht zichzelf een grote mate van verantwoordelijkheid toe voor de veiligheid van de voedingsmiddelen die hij/zij eet (hoofdstuk 6). Deze verantwoordelijkheid heeft betrekking op het adequaat omgaan met voedingsmiddelen. Het is een bekend en algemeen verschijnsel dat consumenten enigszins overoptimistisch zijn over de mate waarin ze denken risico te lopen, bepaalde kennis hebben en zaken kunnen beïnvloeden. Veel consumenten hebben het gevoel dat zij minder risico lopen om betrokken te raken bij een vervelend incident en dat zij meer controle en kennis hebben dan vergelijkbare anderen. Dit kan een bedreiging vormen voor een kritische blik naar het omgaan met voedingsmiddelen, omdat consumenten het idee hebben dat ze wel weten hoe het moet en voorlichting naast zich neerleggen. Hierdoor is de kans groter dat verkeerde gewoonten in onder andere het bewaren en bereiden van voedingsmiddelen niet worden aangepast maar juist gecontinueerd.

In de meting van 2004 is aan respondenten gevraagd naar de mate waarin zij risico denken te lopen op het ervaren van negatieve gevolgen door het eten van onveilige producten. Ook is vastgesteld in hoeverre consumenten denken controle te hebben over de veiligheid van het voedsel dat zij dagelijks tot zich nemen. Tenslotte is aan respondenten gevraagd hoeveel kennis zij denken te hebben over de veiligheid van voedingsmiddelen. De percepties van de consument ten aanzien van risico, controle en kennis zijn afzonderlijk gemeten voor het individu (hoe denkt men over zichzelf?) en ten opzichte van de gemiddelde Nederlander (hoe denkt men over anderen?). De gemiddelden staan vermeld in figuur 9.

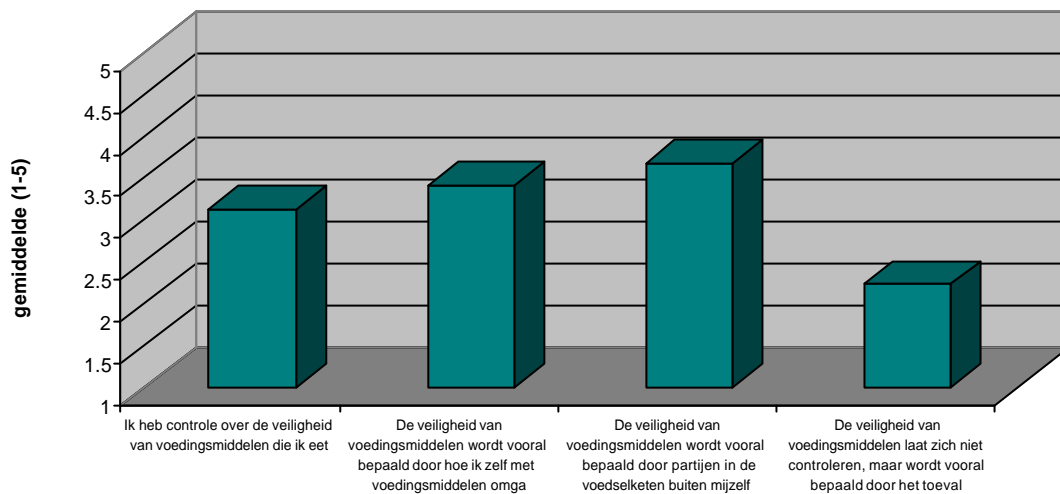


**Figuur 9:** Gepercipieerd risico, controle en kennis van Consumenten (meting 2004)



Uit figuur 9 kan opgemaakt worden dat de individuele consument het gevoel heeft minder risico te lopen dan de gemiddelde Nederlander. Tegelijkertijd denkt hij/zij meer controle te hebben en over meer kennis te beschikken dan de gemiddelde Nederlander.

In de meting van 2004 is naast de persoonlijke controle over de veiligheid van voedingsmiddelen ook gevraagd naar de mate waarin partijen in de voedselketen en het toeval bepalend zijn voor de voedselveiligheid. De resultaten staan weergegeven in figuur 10.



**Figuur 10:** Door de consument gepercipieerde controle over de veiligheid van voedingsmiddelen (meting 2004)

### Wie heeft invloed op de voedselveiligheid?

Uit de antwoorden blijkt dat consumenten vinden dat zij een behoorlijke mate van controle hebben over de veiligheid van de voedingsmiddelen die zij eten. Omdat gepercipieerde controle niet op dezelfde wijze is gemeten in 2003 is het niet mogelijk om de metingen van 2003 en 2004 direct met elkaar te vergelijken. Echter, in 2003 was meer dan 70% van de respondenten het (helemaal) eens met de stelling dat de veiligheid van voedingsmiddelen sterk bepaald wordt door hoe consumenten met voedingsmiddelen omgaan. Daarnaast was 43.5% van de consumenten het (helemaal) niet eens met de stelling dat zijzelf weinig invloed hebben op de veiligheid van voedingsmiddelen, maar tegelijkertijd was 36.9% van de consumenten het hier (helemaal) mee eens. In 2003 was er dus een groep Consumenten van mening dat zij de veiligheid van voedingsmiddelen *wel* zelf kon beïnvloeden, maar er was ook een groep die juist vond dat ze dat *niet* kon. Ondanks de verschillende uitkomsten over de mate van controle van de consument, kan vastgesteld worden dat een groot deel van de consumenten in 2003 van mening was dat zijzelf een behoorlijke mate van controle kon uitoefenen op de veiligheid van de voedingsmiddelen.

De meting in 2004 laat zien dat Consumenten vinden dat partijen in de voedselketen, buiten henzelf, de veiligheid van voedingsmiddelen het meest beïnvloeden. De rol van het toeval wordt niet erkend, wat impliciet inhoudt dat consumenten vinden dat er in het geval van een schending van de veiligheid van voedingsmiddelen altijd een 'schuldige' aan te wijzen valt.

## 11. De rol van een toenemende Internationale Handel

Op 1 mei 2004 zijn 10 nieuwe lidstaten toegetreden tot de Europese Unie. Een groot deel van de wetgeving op het terrein van de voedselveiligheid is vrijwel volledig geharmoniseerd binnen Europa (Verordening (EC) No. 178/2002). Door deze verordening, de General Food Law, is in EU verband een stevig bouwwerk gerealiseerd met het oog op het bieden van een hoog niveau van gezondheidsbescherming voor de consument. De verordening geeft ook de randvoorwaarden aan waarbinnen het bedrijfsleven mag produceren. De ruimte voor specifieke, aparte nationale regelgeving in Nederland is hiermee wel verder ingeperkt.

Daarentegen is de regelgeving binnen de EU nu vergaand geharmoniseerd, maar beschikken nog niet alle landen over voldoende mogelijkheden om hun voedingsmiddelen op een vergelijkbare wijze op veiligheid te controleren. In dit verband wordt ook gesuggereerd dat de veiligheid van voedingsmiddelen nog lastiger te garanderen is door de toenemende handel in de wereld (import) en door de steeds langer en complexer wordende voedselketen (zie kader).

Om na te gaan of consumenten de toenemende internationale handel en internationalisering van regelgeving op dit terrein als een bedreiging zien voor de veiligheid van voedingsmiddelen in Nederland, zijn in de meting van 2004 enkele stellingen hierover opgenomen.

### **Internationalisering: Spaanse consumptie-eieren**

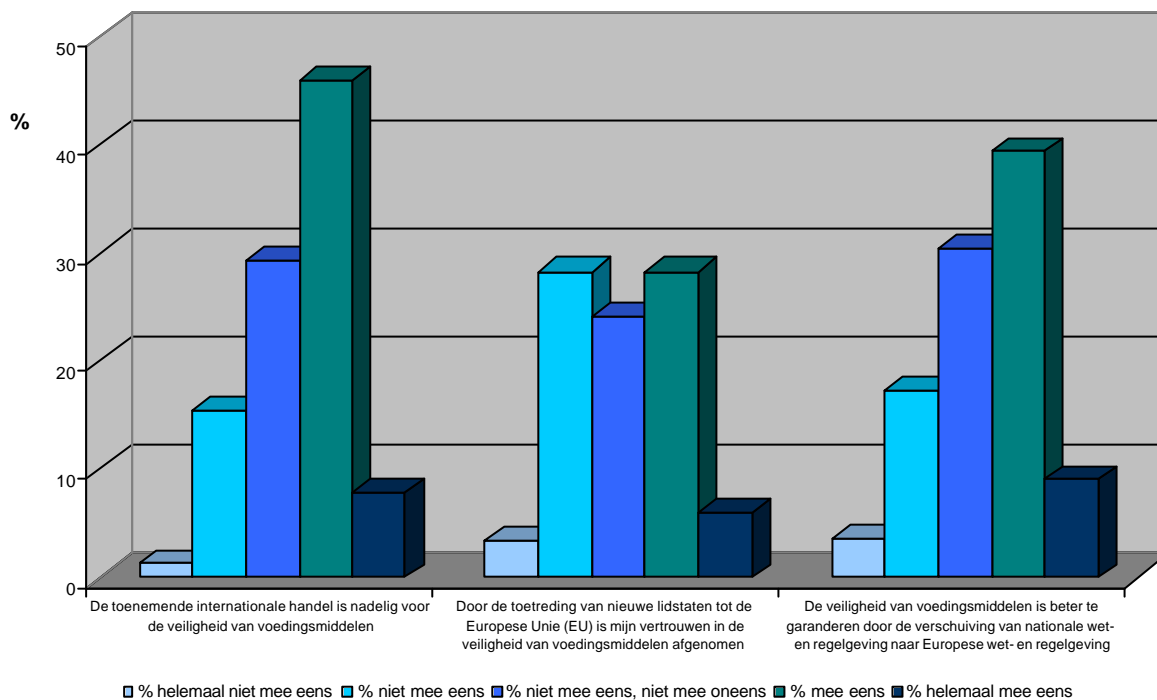
Hoewel er het afgelopen jaar duidelijk meer klachten van Salmonellose ten gevolge van Spaanse eieren zijn gemeld is het niet mogelijk deze eieren tegen te houden omdat in het hygiëne pakket geen normen zijn opgenomen voor Salmonella in consumptie-eieren. Op dit moment is het alleen mogelijk om de consument te informeren over de risico's die aan deze eieren zijn verbonden en de controle op het stempelen van deze eieren te intensiveren, zodat deze goed herkenbaar zijn. Als blijkt dat vaker producten uit EU lidstaten een gevaar vormen voor de Nederlandse volksgezondheid zal binnen de mogelijkheden van de EU-randvoorwaarden gezocht moeten worden naar passende maatregelen.

Bron: Veilig voedsel voor iedereen; een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Nota ministerie LNV en VWS, 7 januari 2005.

### **Wat is de invloed van globalisering?**

De antwoorden van de respondenten staan weergegeven in figuur 11. Het blijkt dat een meerderheid van de consumenten het idee heeft dat de toenemende internationale handel nadelig is voor de veiligheid van voedingsmiddelen. De groep respondenten waarvan het vertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen is

afgenomen is van vergelijkbare grootte als de groep van wie het vertrouwen niet is afgenomen. Bijna de helft van de respondenten is van mening dat Europese wet- en regelgeving het mogelijk maakt om de veiligheid van voedingsmiddelen beter te garanderen. Hieruit kan in principe worden afgeleid dat een groot deel van de geënquêteerden de ingezette lijn om wet- en regelgeving zo veel mogelijk in EU-verband vast te stellen en te harmoniseren ondersteunt.



**Figuur 11:** Consumenten percepties met betrekking tot de toenemende internationale handel (meting 2004)

## Slotbeschouwing

In de eerste plaats laat de meting in 2004 zien dat in vergelijking met 2003 de respondenten zich over het algemeen zich minder zorgen maken over de veiligheid van voedingsmiddelen. Vervolgmetingen moeten uitwijzen of er sprake is van een trend. Omdat een beïnvloedende factor zou kunnen zijn dat zich in de periode tussen beide metingen geen majeure incidenten hebben voorgedaan. In de Consumentenmonitor uit dit zich in een consolidatie van het hoge vertrouwen dat Consumenten hebben in de veiligheid van hun voedsel. Daarentegen wordt in het rapport van het RIVM "*Ons eten gemeten*" (2004) gesteld dat ondanks het feit dat voedsel momenteel veiliger is dan ooit (ondermeer door inspanningen van overheid en bedrijfsleven), er nieuwe problemen op de loer liggen die de voedselveiligheid kwetsbaar maken. Dit zijn bijvoorbeeld nieuwe voedselinfecties, de mondialisering van voedselproductieketens, de toenemende consumptie van rauwe of onbewerkte producten, en de overconsumptie van SGV's en voedingssupplementen. Dergelijke incidenten kunnen het momenteel hoge vertrouwen van consumenten aantasten.

Net als in 2003 blijven producten zoals kip, kant-en-klaar maaltijden en vitaminepreparaten de consument zorgen baren. Daarom is energie gestoken in de communicatie richting consument. De campagne "Ban de bacterie" in 2004 is hiervan een voorbeeld. Samen met het Voedingscentrum informeerde de VWA de consument hoe hygiënisch om te gaan met voedingsmiddelen.

In tegenstelling tot de resultaten uit 2003, zijn consumenten van mening dat de fabrikanten van voedingsmiddelen de grootste verantwoordelijkheid hebben voor de veiligheid van hun producten. Het is opmerkelijk dat deze uitkomst nu in overeenstemming is met de werkelijkheid van de Europese wet- en regelgeving (Verordening (EC) No 178/2002), waarin producenten primair verantwoordelijk zijn voor de voedselveiligheid. Maar Consumenten geven ook aan dat zijzelf verantwoordelijk zijn voor de veiligheid van voedsel. Uiteindelijk moet dit ook zijn weerslag krijgen in de constatering dat het jaarlijkse aantal voedselinfecties afneemt. Naast andere relevante factoren zullen vervolgmetingen moeten uitwijzen hoe groot de discrepantie is tussen de gepercipieerde en werkelijke kennis van de consument ten aanzien van een veilige omgang met voedsel in de thuissituatie.

Zoals reeds eerder in deze rapportage opgemerkt is een toenemende naamsbekendheid geen indicatie dat consumenten ook vertrouwen hebben en tevreden zijn over bijvoorbeeld het toezicht en de berichtgeving van de VWA. Daarom zullen naast de jaarlijks terugkerende onderwerpen enkele specifieke vragen hierover worden opgenomen in de enquête van 2005.

De meting in 2004 suggereert dat veel consumenten behoefte hebben aan meer informatie. Maar in de praktijk blijkt dat slechts een gering percentage van de consumenten zelf naar informatie over een probleem met de voedselveiligheid zoekt. Het blijft hier dus noodzakelijk om attent te blijven op het afstemmen van de te leveren informatie op de behoeften van verschillende doelgroepen en het helder overbrengen van de boodschap.

Tenslotte, voor 2005 liggen er voldoende aangrijpingspunten om nog meer inzicht te krijgen in de houding van consumenten ten aanzien van de veiligheid van voedingsmiddelen, zowel wat betreft het behouden van het vertrouwen van de consument in het werk van de VWA, als voor de uitdaging om alert te blijven dat er tijdig betrouwbare en bruikbare informatie over mogelijke bedreigingen van de voedselveiligheid wordt gecommuniceerd.

## Bijlagen





## Appendix A. Dataverzameling 2002 – 2004

**Tabel A1:** Dataverzameling en achtergrondkenmerken respondenten per meting

	2004	2003	2002	2002	2002
Periode waarin data zijn verzameld	december 2004	december 2003	december 2002	mei 2002	januari 2002
Manier van dataverzameling	Internet enquête	Internet enquête	CATI <sup>1</sup>	CATI <sup>1</sup>	CATI <sup>1</sup>
Aantal respondenten <sup>2</sup>	627	530	500	503	502
Geslacht					
Man	56.3%	67.7%	41.4%	41.9%	44.2%
Vrouw	43.7%	32.3%	58.6%	58.1%	55.8%
Leeftijd <sup>3</sup>					
15-19 jaar	8.6%	8.5%	-	-	-
20-24 jaar	7.0%	10.0%	-	-	-
25-29 jaar	10.4%	8.7%	-	-	-
30-39 jaar	21.9%	20.2%	-	-	-
40-49 jaar	17.9%	17.9%	-	-	-
50-64 jaar	20.4%	19.4%	-	-	-
65+	13.9%	15.3%	-	-	-
Opleidingsniveau <sup>3</sup>					
Laag	28.1%	21.1%	-	-	-
Midden	39.9%	43.0%	-	-	-
Hoog	32.1%	35.8%	-	-	-
Aantal personen in huishouden					
1 persoon	11.4%	10.9%	18.2%	15.5%	16.1%
2 personen	39.4%	37.4%	36.8%	39.4%	41.0%
3 of meer personen	48.8%	51.7%	45.0%	45.1%	42.9%
Regio					
Grote steden	13.1%	15.8%	14.6%	14.1%	13.1%
Rest west	32.1%	30.2%	29.6%	30.4%	29.1%
Noord	12.8%	11.5%	10.2%	12.1%	12.4%
Oost	18.5%	18.7%	19.2%	19.1%	20.3%
Zuid	23.6%	23.8%	26.4%	24.3%	25.1%

Noot:

<sup>1</sup> telefonisch, computergestuurd onderzoek

<sup>2</sup> aantal respondenten meegenomen in de analyse. Respondenten die veel vragen niet hebben beantwoord zijn uitgesloten van de analyse. Van de meting in 2004 zijn 30 van de 657 respondenten niet meegenomen in de analyse, van de meting in 2003 zijn 33 van de 563 respondenten niet meegenomen.

<sup>3</sup> in 2002 is een andere indeling van categorieën gebruikt waardoor vergelijking niet mogelijk is

## Appendix B. Enquête 2004

### CONSUMENTENVERTROUWEN IN DE VEILIGHEID VAN VOEDINGSMIDDELEN OVER HET ALGEMEEN

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	niet mee eens, niet mee oneens	mee eens	helemaal mee eens	weet niet
	1	2	3	4	5	6
Voedingsmiddelen worden steeds veiliger	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Het afgelopen half jaar is mijn vertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen gedaald	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ik ben optimistisch over de veiligheid van voedingsmiddelen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ik vertrouw erop dat voedingsmiddelen veilig zijn	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Het beangstigt mij dat er problemen zijn met het handhaven van de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Door voedselschandalen maak ik me extra druk over de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ik ben tevreden over de veiligheid van voedingsmiddelen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ik maak me zorgen over de veiligheid van voedingsmiddelen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ik voel me onbehaaglijk over de veiligheid van voedingsmiddelen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Over het algemeen zijn voedingsmiddelen veilig	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Door voedselschandalen sta ik wantrouwend tegenover bepaalde voedingsmiddelen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Over het algemeen zijn er weinig risico's verbonden aan voeding	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

### CONSUMENTENVERTROUWEN IN DE VEILIGHEID VAN VERSCHILLENDE PRODUCTGROEPEN – OPEN VRAAG

Is er naar uw mening een bepaald voedingsmiddel waarvan u de veiligheid niet vertrouwt?

- Ja  
 Nee

Indien 'Ja': Welk voedingsmiddel is dat? (slechts één antwoord mogelijk)

\_\_\_\_\_

Waarom heeft u geen vertrouwen in \_\_\_\_\_?

\_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_

**CONSUMENTENVERTROUWEN IN DE VEILIGHEID VAN VERSCHILLENDE PRODUCTGROEPEN – GESLOTEN VRAAG**

	helemaal geen vertrouwen					volledig vertrouwen	weet niet
	1	2	3	4	5	6	
Rundvlees	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Varkensvlees	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Kip	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Vis	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Producten in blik	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Producten in glas	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Verse groenten en fruit	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Vorbewerkte verse groenten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Melkproducten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Kaas	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Eieren	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Broodproducten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Diepvriesproducten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Kant-en-klaarmaaltijden	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Vitamine preparaten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Babyvoeding	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Snoep- en zoetwaren	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	

**CONSUMENTENVERTROUWEN IN DE OVERHEID EN PARTIJEN IN DE VOEDSELKETEN**

<b>A. DE OVERHEID</b>	helemaal niet mee eens	niet mee eens	niet mee eens, niet mee oneens	mee eens	helemaal mee eens	weet niet
	1	2	3	4	5	6
De overheid is bekwaam in het beheersen van de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De overheid heeft voldoende kennis om de veiligheid van voedingsmiddelen te waarborgen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De overheid is eerlijk over de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De openheid van de overheid over de veiligheid van voedsel is voldoende	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De overheid zorgt goed voor de veiligheid van ons voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De overheid heeft speciale aandacht voor de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

<b>B. BOEREN</b>	helemaal niet mee eens	niet mee eens	niet mee eens, niet mee oneens	mee eens	helemaal mee eens	weet niet
	1	2	3	4	5	6
Boeren zijn bekwaam in het beheersen van de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Boeren hebben voldoende kennis om de veiligheid van voedingsmiddelen te waarborgen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Boeren zijn eerlijk over de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De openheid van boeren over de veiligheid van voedsel is voldoende	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Boeren zorgen goed voor de veiligheid van ons voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Boeren hebben speciale aandacht voor de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

<b>C. VOEDINGSMIDDELEN FABRIKANTEN</b>	helemaal niet mee eens	niet mee eens	niet mee eens, niet mee oneens	mee eens	helemaal mee eens	weet niet
	1	2	3	4	5	6
Voedingsmiddelen fabrikanten zijn bekwaam in het beheersen van de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Voedingsmiddelen fabrikanten hebben voldoende kennis om de veiligheid van voedingsmiddelen te waarborgen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Voedingsmiddelen fabrikanten zijn eerlijk over de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De openheid van voedingsmiddelen fabrikanten over de veiligheid van voedsel is voldoende	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Voedingsmiddelen fabrikanten zorgen goed voor de veiligheid van ons voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Voedingsmiddelen fabrikanten hebben speciale aandacht voor de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

<b>D. WINKELIERS</b>	helemaal niet mee eens	niet mee eens	niet mee eens, niet mee oneens	mee eens	helemaal mee eens	weet niet
	1	2	3	4	5	6
Winkeliers zijn bekwaam in het beheersen van de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Winkeliers hebben voldoende kennis om de veiligheid van voedingsmiddelen te waarborgen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Winkeliers zijn eerlijk over de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De openheid van winkeliers over de veiligheid van voedsel is voldoende	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Winkeliers zorgen goed voor de veiligheid van ons voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Winkeliers hebben speciale aandacht voor de veiligheid van voedsel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

## CONSUMENTENVERTROUWEN IN INFORMATIEBRONNEN

	helemaal geen vertrouwen in informatie				volledig vertrouwen in informatie	weet niet
	1	2	3	4	5	
In welke mate vertrouwt u informatie over de veiligheid van voedsel verstrekt door...						6
boeren	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
de overheid	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
voedingsmiddelen fabrikanten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
winkeliers	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Voedsel en Waren Autoriteit	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Voedingscentrum	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Consumentenbond	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

## WORDT ER VOLDOENDE GEDAAN AAN VOEDSELVEILIGHEID?

	ruim voldoende	voldoende	niet voldoende	helemaal niet voldoende	weet niet
	1	2	3	4	
In hoeverre vindt u dat er voldoende gedaan wordt aan de veiligheid van voedsel?					5
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

## DE RELATIE VAN DE CONSUMENT MET DE BETROKKEN PARTIJEN

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	niet mee eens, niet mee oneens	mee eens	helemaal mee eens	weet niet
	1	2	3	4	5	
Ik vind dat er voldoende geluisterd wordt naar mijn mening over de veiligheid van voedingsmiddelen						6
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ik vind dat ik voldoende informatie ontvang over de veiligheid van voedingsmiddelen						6
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

## VERANTWOORDELIJKHEID VOOR HET GARANDEREN VAN DE VEILIGHEID VAN VOEDSEL

	helemaal niet verantwoordelijk				volledig verantwoordelijk	weet niet
	1	2	3	4	5	
In welke mate vindt u ... verantwoordelijk voor het garanderen van veilig voedsel?						6
boeren	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
de overheid	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
voedingsmiddelen fabrikanten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
winkeliers	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Voedsel en Waren Autoriteit	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Voedingscentrum	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Consumentenbond	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De consument	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

## DE BEKENDHEID VAN DE VOEDSEL EN WAREN AUTORITEIT

Heeft u wel eens iets gehoord, gezien of gelezen van de Voedsel en Waren Autoriteit?

- Ja  
 Nee

## HET ZOEKEN VAN INFORMATIE DOOR DE CONSUMENT

Heeft u het **afgelopen half jaar** informatie gezocht over de veiligheid van voedingsmiddelen?

- Ja  
 Nee

Indien 'Ja': Waar heeft u informatie gezocht over de veiligheid van voedingsmiddelen?

- Bibliotheek  
 Consumentenbond  
 Keuringsdienst van Waren  
 Leverancier / Producent van het product  
 Ministerie van Landbouw (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit)  
 Ministerie van VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport)  
 Nederlands Zuivelbureau  
 Postbus 51

- Productschap(pen)
- RVV (Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees)
- TNO
- Universiteit
- Voedingscentrum
- Voedsel en Waren Autoriteit
- Voorlichtingsbureau Margarine, Vetten en Oliën (MVO)
- Voorlichtingsbureau Vlees
- Anders, namelijk ...
- Weet niet

#### DE HERINNERING VAN DE CONSUMENT AAN INCIDENTEN EN MEDIA-AANDACHT OP HET GEBIED VAN VOEDSELVEILIGHEID

Kunt u zich een bepaald incident herinneren van **het afgelopen half jaar**, waarbij de veiligheid van voedsel geschonden of in gevaar was? Uw herinnering kan gebaseerd zijn op persoonlijke ervaring of op informatie die u via de media heeft gekregen.

- Ja
- Nee

Heeft u **het afgelopen half jaar** berichten in de media gezien, gehoord of gelezen over een **actueel incident** op het gebied van voedselveiligheid?

- Ja
- Nee

#### CONSUMENTEN PERCEPTIES VAN RISICO, KENNIS EN CONTROLE IN RELATIE TOT DE VEILIGHEID VAN VOEDINGSMIDDELEN

	heel weinig				heel veel	weet niet
	1	2	3	4	5	6
Hoeveel risico denkt u dat <b>u persoonlijk</b> loopt op het ervaren van negatieve gevolgen door het eten van onveilige voedingsmiddelen?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Hoeveel risico denkt u dat <b>de gemiddelde Nederlander</b> loopt op het ervaren van negatieve gevolgen door het eten van onveilige voedingsmiddelen?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Hoeveel controle denkt u dat <b>u persoonlijk</b> heeft over de veiligheid van voedingsmiddelen?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Hoeveel controle denkt u dat <b>de gemiddelde Nederlander</b> heeft over de veiligheid van voedingsmiddelen?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Hoeveel kennis denkt u dat <b>u persoonlijk</b> heeft over de veiligheid van voedingsmiddelen?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Hoeveel kennis denkt u dat <b>de gemiddelde Nederlander</b> heeft over de veiligheid van voedingsmiddelen?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

## GEPERCIPIEERDE CONTROLE OVER DE VEILIGHEID VAN VOEDINGSMIDDELEN

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	niet mee eens, niet mee oneens	mee eens	helemaal mee eens	weet niet
	1	2	3	4	5	6
Ik heb controle over de veiligheid van de voedingsmiddelen die ik eet	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De veiligheid van voedingsmiddelen wordt vooral beïnvloed door hoe ik zelf met voedingsmiddelen omga	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De veiligheid van voedingsmiddelen wordt vooral bepaald door partijen in de voedselketen buiten mijzelf	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De veiligheid van voedingsmiddelen laat zich niet controleren, maar wordt vooral bepaald door toeval	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

## DE ROL VAN EEN TOENEMENDE INTERNATIONALE HANDEL IN RELATIE TOT HET CONSUMENTENVERTROUWEN

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	niet mee eens, niet mee oneens	mee eens	helemaal mee eens	weet niet
	1	2	3	4	5	6
De toenemende internationale handel is nadelig voor de veiligheid van voedingsmiddelen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Door de toetreding van nieuwe lidstaten tot de Europese Unie (EU) is mijn vertrouwen in de veiligheid van voedingsmiddelen afgenomen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
De veiligheid van voedingsmiddelen is beter te garanderen door de verschuiving van nationale wet- en regelgeving naar Europese wet- en regelgeving	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



## Appendix C. Consumentenvertrouwen in verschillende productgroepen

In onderstaande tabel worden de gemiddelde waarden per productgroep weergegeven voor de jaren 2003 en 2004.

Tabel C1: Consumentenvertrouwen in de veiligheid van productgroepen

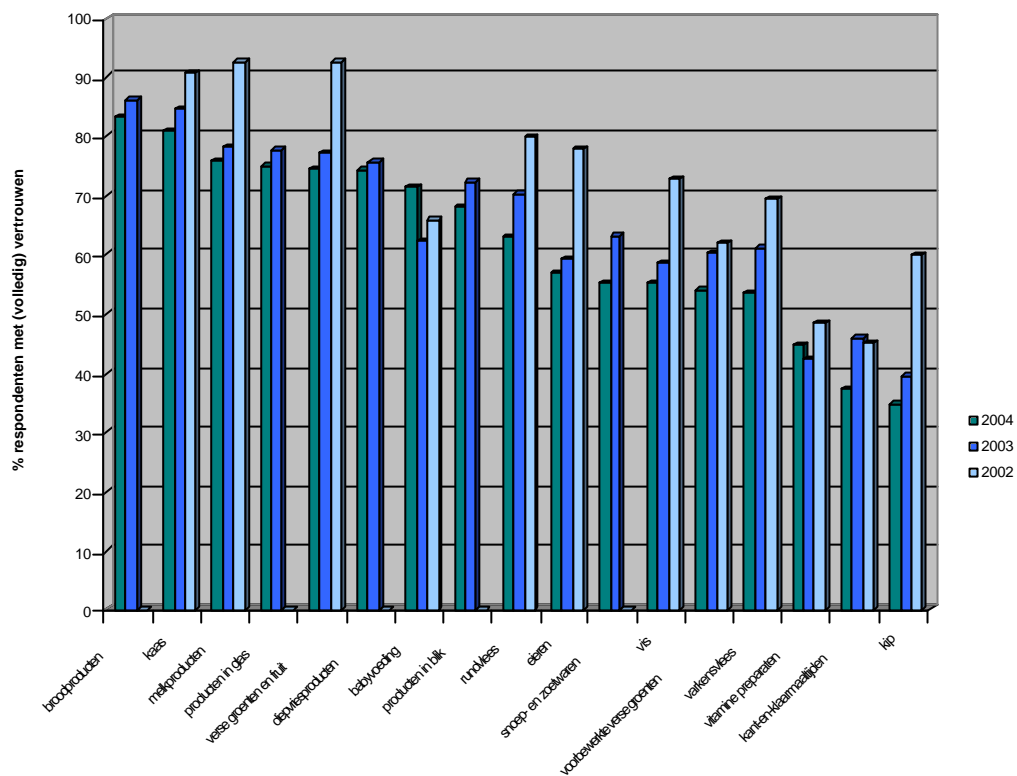
	2004	2003
<i>Hoeveel vertrouwen heeft u over het algemeen in de veiligheid van ...</i>		
Broodproducten	4.17	4.15
Kaas	4.08	4.09
Diepvriesproducten	3.96	3.93
Verse groenten en fruit	3.96	3.93
Producten in glas	3.95	3.94
Babyvoeding	3.94 <sup>a</sup>	3.77 <sup>b</sup>
Melkproducten	3.94	3.95
Producten in blik	3.80	3.86
Rundvlees	3.72	3.76
Eieren	3.59	3.62
Snoep- en zoetwaren	3.57 <sup>a</sup>	3.73 <sup>b</sup>
Vis	3.55	3.59
Vorbewerkte verse groenten	3.52 <sup>a</sup>	3.64 <sup>b</sup>
Varkensvlees	3.49	3.59
Vitamine preparaten	3.28	3.26
Kant-en-klaar maaltijden	3.19 <sup>a</sup>	3.33 <sup>b</sup>
Kip	3.06 <sup>a</sup>	3.20 <sup>b</sup>

Noot:

Indien verschillende letters achter een waarde staan, betekent dit dat het vertrouwen in de veiligheid van de betreffende productgroep significant verschillend is voor 2003 en 2004. Indien er geen letters achter de waarden staan, betekent dit dat de waarden niet significant verschillend zijn.

In figuur C1 wordt weergegeven hoeveel procent van de respondenten (volledig) vertrouwen heeft in de veiligheid van bepaalde productgroepen. In de meting van 2003 en 2004 werd aan respondenten gevraagd "Kunt u aangeven hoeveel vertrouwen u over het algemeen heeft in de veiligheid van de volgende productgroepen?". Respondenten konden antwoorden op een schaal van 1 ('helemaal geen vertrouwen') en 5 ('volledig vertrouwen'). Het percentage dat vermeld wordt in figuur C1 geeft per productgroep aan hoeveel respondenten de score 4 of 5 hebben gegeven. In 2002 week de vraagstelling iets af ("Wilt u aangeven of u dit product wel of niet vertrouwt als het gaat om veiligheid") en moesten respondenten antwoorden met 'ja', 'nee', of 'weet niet'. Voor het jaar 2002 wordt het percentage respondenten dat 'ja' antwoordde weergegeven.

Sommige productgroepen werden in 2002 iets anders gemeten en er zijn in 2003 en 2004 een paar extra categorieën aan de enquête toegevoegd, waardoor er voor sommige categorieën bij 2002 geen waarden vermeld worden.



**Figuur C1:** Consumentenvertrouwen in verschillende productgroepen 2002 – 2004

## Lijst van afkortingen

BSE	Bovine Spongiform Encephalopathy
EC	European Commission
EFSA	European Food Safety Authority
EU	Europese Unie
KW	Keuringsdienst van Waren
LNV	Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RVV	Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees
SGV	Specifiek Gezondheidsbevorderend Voedingsmiddel
VWA	Voedsel en Waren Autoriteit
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WUR	Wageningen Universiteit & Research



## Literatuur

Jonge, J. de, Frewer, L.J., Trijp, H.C.M. van, en Renes, R.J. (2004a), "Consumer confidence in the safety of food: A review of the literature and a model for longitudinal research". Artikel ingediend voor publicatie.

Jonge, J. de, Frewer, L., Trijp, H. van, Renes, R.J., Wit, W. de, en Timmers, J. (2004b), "Monitoring Consumer Confidence in Food Safety: An Exploratory Study", *British Food Journal*, Vol. 106, issue 10/11, pp. 837-849.

Jonge, J.de, Trijp, H.van, Frewer, L., Wit, W.de, en Timmers, J. (2004c), "Twee jaar VWA: rust aan het front? Ontwikkelingen in Consumentenbeleving rond Voedselveiligheid", *Voeding Nu*, maart 2004, pp. 17-20.

Ministerie van LNV en Ministerie van VWS (2005), "Veilig Voedsel voor iedereen; een gezamenlijke verantwoordelijkheid", Nota, 7 januari 2005. Beschikbaar via:  
[http://www9.minlnv.nl/pls/portal30/docs/FOLDER/MINLNV/LNV/STAF/STAF\\_DV/KAMERCORRESPONDENTIE/2005/02/BIJLAGEVD372.PDF](http://www9.minlnv.nl/pls/portal30/docs/FOLDER/MINLNV/LNV/STAF/STAF_DV/KAMERCORRESPONDENTIE/2005/02/BIJLAGEVD372.PDF)

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2004), "Ons eten gemeten. Gezonde voeding en veilig voedsel in Nederland", Bilthoven. Beschikbaar via: <http://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/270555007.pdf>

Verordening (EC) No. 178/2002. Beschikbaar via: [http://europa.eu.int/lex/pri/en/oj/dat/2002/l\\_031/l\\_03120020201en00010024.pdf](http://europa.eu.int/lex/pri/en/oj/dat/2002/l_031/l_03120020201en00010024.pdf)

